

ПІСНЯ ПІСЕНЬ

ПЕРЕСПІВАВ
БОГДАН КРАВЦІВ

Високонвиземому Паче
ред. Василеѣ Соспропону-

Ревуьскому
Згидовою пощачою
Год. Вривуѣ

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and illegible due to the quality of the scan and the nature of the ink transfer.

26.990.

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

ПІСНЯ ПІСЕНЬ

УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ
З В І Р Ш У В А В
БОГДАН КРАВЦІВ

Укр. Льв. обл. № 9(15) - 1941 р.

Л Ъ В І В, 1935
НАКЛАДОМ ОЛЬГИ МИКИТКИ - СТЕЦИШИН

Ш5(2-Ун)5-65А44

Ч. 230 *5. пр.*

ПІСНЯ ПІСЕНЬ

БОЛДАН КРАВЦІВ
ВІРШУВА
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Обкладинка С. Гординського. — Ініціали й кінцівки із „прикрас рукописів Галицької України“ т. I.—III. виданих у збірках Нац. Музею у Львові. — Друковано 800 нумерованих примірників. — Друкарня Наук. Т-ва ім. Шевченка у Львові.

Львівська державна
наукова бібліотека

№

2974

біблійній Пісні Пісень, що її переспів подаємо українському читачеві, оспіване кохання юнака й дівчини; їх любя, туга, радощі й смутки. Тема давня як і людина, її життя й пориви. Того ж і жива та й близька Пісня Пісень завжди й усюди, колись і сьогодні й у будучому, не зважаючи на тисячеліття, що пройшли з часу її повстання.

Сама назва її — Пісня Пісень — створена на зразок подібних висловів у Святому Письмі („небеса небес“, „святая святих“, „суета суєта“ й ін.) каже, що ця пісня — найкраща, найвеличніша між усіма піснями. Сповнена вона всіми привабами й пишнотою східної поезії й фантазії. До того ж чимало величі додає їй і те, що введена вона до збору святих книг — Біблії, докладніше до Писань (Кетубім).

Поетичними засобами — мовою, образами й порівняннями — зв'язана Пісня Пісень з любовними старогрегипетськими і староарабськими піснями, тлом же її старовинні жидівські весільні звичаї й обряди. В цілому вона діалог двох дієвих осіб: любка й любки, переплітаний співом хорів, „єрусалимських дівчат“ і братів.

Коли повсталася Пісня Пісень, хто був автором її — це питання нез'ясоване ще й досі як слід. Одні вважають її тільки збіркою старожидівських пастуших і весільних пісень, другі ж ліричною драмою, чи пак драматичним діалогом. Одні приписують авторство її жидівському цареві Соломонові, ще інші звуть її твором невідомого співця.

Повстання ж Пісні Пісень відносить дехто, зогляду на деякі чужинецькі слова в первісному тексті, до часу після вигнання, перської або грецької доби. Дехто ж до часу панування Соломона (993—953. рр. до Хр.). Вкінці ж треті, здебільшого католицькі вчені, доказують, що повсталася Пісня Пісень найдалі в добу пророків Ісаї та Єремії (8-ме ст. до Хр.).

Чимало ж спору про Пісню Пісень викликала справа її інтерпретації, питання — як розуміти її: дослівно чи переносно, як з'ясувати те, що ввійшла вона до канону святих книг?

Вже старозавітні жидівські вчені вияснювали прийняття Пісні Пісень (Шір га-Шірім) до збору святих жидівських книг тим, що в образі щирої любови юнака й дівчини, милого й нареченої представлена любов Ягве до вибраного жидівського народу. Дошукувалися жида в Пісні Пісень і національного моменту, мовляв: прагнення двох молодих з'єднатися в подружжю з'вязку — це символ змагання розділених царств Юди й Ізраїля до з'єднання-соборности... Тому ж і вчили вони, що „всі Писання (Кетубім) святі, але найсвятішою між ними Пісня Пісень“...

А. Vaccari (S. J.) у своєму вступі до віршованого перекладу Пісні Пісень (Рим 1925.) називає її поемою-ідиллею, в якій протиставлено чар життя серед піль і гаїв й велич первісної, незайманої природи — суєтному блисківі й пишноті тодішньої міської культури, й виводить, що „Пісня Пісень під образом чистої, ніжної любови Суламіти та її Любого оспівує щастя вибраного народу у вірності своєму Богові“, щоб „закріпити віруючі душі в любові до строгого предківського культу й охоронити їх перед спокусами поганської культури.“

Розуміння Пісні Пісень, як святої, Божого надхнення книги, в якій „під образом природньої любови милого й нареченої, захована... релігійна любов між Богом і людьми, між Богом і тими, що його почитають“ (А. Vaccari S. J.), перейняла й католицька Церква. Гарно висловлюють це д-р J. Schuster і д-р J. B. Holzammer у своїй книзі біблійної історії: „Барвисті образи й описи любовної туги, щастя й терпіння не дані тут наділі самі про себе — вони є образом і висловом найчистішої й найвищої любови (Бога до свого народу, Христа до своєї Церкви і кожної вибраної душі і навпаки). І це є справжній і самотній, замкнений у слові, Божим духом натхнений змісл“.

Це розуміння ґрунтується на образах і порівняннях біблійних книг, особливо пророків, що часто-густо називають Ягве-Бога „возлюбленим“, любим підругом, прирівнюючи вибраний народ

до Його обранки-подруги (пор. „Це бо сам твій Творець стане мужем твоїм...“ Іс. 54, 1–5; „І зв'язав себе з тобою присягою...“ Єзек. 16, 8–14; „Одружу тебе зо мною у вірності і пізнаєш ти, що я — Господь...“ Ос. 2, 16–20 й ін.). Водночас невірність ізраїльського народу супроти Бога передають книги Біблії, Старого й Нового Завіту, образом гріховного блудування-перелюбства.

З того погляду осудила Церква (на Вселенському Соборі в Царгороді 553. р.) твердження Теодора з Мопсвести, що Пісня Пісень — це тільки й виключно любовна пісня царя Соломона з приводу його вінчання з Фараоною донькою, й осуджує вчення тих учених (головним чином протестантських), які Пісню Пісень вважають тільки збіркою любовних пісень, в яких Соломон чи якийсь незнаний автор виспівав свою любов до пастушки.

Із вченням згаданих учених в'яжуться теж чисто літературне розуміння Пісні Пісень. Оборонці цього розуміння інтерпретують Пісню Пісень дослівно, не приписуючи їй ніякого вищого значення, ні змісту. Всежтаки і деякі з них признають, що всі частини книги мусять походити від одного автора (Reuss).

У своєму переспіві підходжу я до Пісні Пісень, як до високомистецького твору, поеми — що низкою пов'язаних незнаним автором ліричних визнань, настроєвих картин і порівнянь оспівує одну тему: любов двох і завжди тих самих осіб. Це не суперечить тому, що Пісня Пісень, як і багато притч біблійних, переспіваних давнішими й сучасними поетами, може мати й має вищий, понадземський зміст і значення. Найкраще і найглибше людське почуття — кохання ставало нерозумінням і сучасних символом величезного, таємного й невідомого — Божого...

Вбираючи Пісню Пісень в українську метричну форму, я старався придержуватися теж і біблійного стилю — паралелізму, значить повторень тієї самої думки чи образу іншими словами. Водночас же в деяких місцях поодинокі назви й вислови, що були б надто чужими, я заступив описами або й українськими термінами. Ті, що позалишалися, пояснені наприкінці книжки.

Для устійнення тексту користувався я латинською Вульгатою й посередньо грецьким пере-

кладом Сімдесяти. Були помічними мені переклади староцерковний, український Куліша, німецький Лютра і польський Вуйка. Старався я теж доходити, наскільки це було мені можливе, й гебрейського тексту. Ішло мені завжди про те, щоби позмозі якнайвірніше віддати поетичну мову, образи, порівняння і ситуації.

В українській літературі переспіву Пісні Пісень поза прозовим перекладом Куліша, ще немає. Знаходимо тільки переспіви деяких уривків у Куліша, Кониського (дуже невдатний переспів першої глави) і Кримського. Заповіджений у 1926. році переспів Пісні Пісень Ю. Шкрумеляка досі не появився друком.

Думку звіршувати Пісню Пісень українською мовою піддав мені Вп. Д-р І. Свенціцький ще в 1927. р. З того часу я почав працювати над її переспівом й кілька уривків надрукував у збірочці „Промені“ в 1930. р. Основніше зайнявся тією працею щойно у Вронках, займаючи в'язничну одиночку ч. 403. (зимою 1930. р. і весною 1931.). Проте ж скінчив, викінчив й опрацював свій переспів щойно в літі цього року, за спонукую, заохотою й допомогою моєї дружини.

Праця над переспівом Пісні Пісень дала мені багато соняшних і радісних хвилин. Коли оцей переспів бодай дрібочку отієї радости й сонця зуміє передати читачеві — то моє завдання сповнене.

У Львові, 16. вересня 1935.

Богдан Кравців

**Подрузі дороги мові і днів
моїх —**

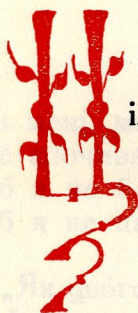
цей переспів присвячую.

Що паводі розажи
усім твоє ймення
того ж і похолоди
тебе дружки і ти

Приклич же мене, чужий,
й поливено вистів
туди, де проживаєш
ти савок і який.

Введеш мене в південь
у світлі терені
і тишати, радий
тобою буду я.

І славить мовина
твоє, що ж вийн...
Ой, як доречне ж, малій,
тебе поливено."

ілуй, цілуй, коханий,
бо ж за вино мені
твоя любов солодша
і груди запавні.

Що пахощі розлиті
усім твоє ймення —
того ж і покохали
тебе дружкї і я.

Приклич же мене, князю,
й полинемо якстїй
туди, де проживаєш
ти славен і ясний.

Введеш мене в палати,
у світлі тєреми —
і тішитись, радіти
тобою будем ми.

І славити кохання
твое, що як вино...
Ой, не даремне ж, милий,
тебе полюблено!"

й, смуглява ж я, смагла,
та на вроду багата,
наче килими княжі,
мов кедарській шатра.

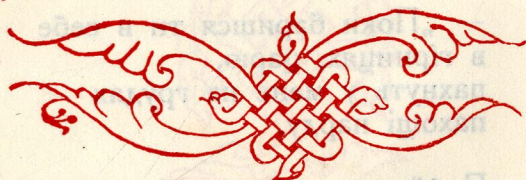
Не дивуйте ж, дівчата,
що така я смуглява —
мене сонце спалило,
я на сонці стояла.

То брати заставляли
стерегти винограду,
бо ж свого я, дівчата,
сокотила нерадо“.

кажи мені, милий, де завжди пасеш ти стада,
і де спочиваєш опівдні, ждучі прохолоди,
щоб я не блудила даремне по горах одна,
щоб я не питала в нікого про милого ходи!“

— „Як цього не знаєш ти, любко, найкраща з дівчат,
то йди за слідами отари ген-ген в полонини,
і там паси кози, де дрібно дзвінки дзеленчать,
де стаї вівчарські поклали мої побратими!“

Г лавна ти в мене та й пишна,
любко кохана,
гордо ступаєш, мов коні
в княжих ридванах.

Лиця, як горлиці, в тебе
ніжні, крале,
шия твоя у намисті
з перел — коралю.

Скажемо ж ретязь для тебе
виплести дрібний —
буде цятковане в ньому
золото сріблом!“

— „Поки баришся ти в себе
в гірницях, царю,
пахнуть у мене на грудях
пахощі нарду.

Прийдеш — і пахощі нарду
гинуть неждано, —
горсткою мірри на грудях
в мене коханий.

Любий мій — кітягом цвіту,
квітням кипровим,
що висипається, наче
виннеє гроно!“

— „Гарна ти дуже, вродлива,
пóдруго-любко,

погляд твій ніжний і ясен,
наче в голубки “

— „Ти ж поставний, моє ладо,
красен і славен!
Наша постіль вся у цвітах,
зелені й травах.

В теремах наших високих
стіни та криші
вкрила пахуча кедрина
і кипариси!“

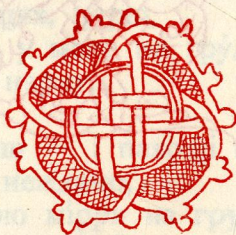

овалась я, милий, в долинах квітчастих,
розквітла, мов цвітка лілеї“.

— „Гей, в нашім поселлю дівчата, мов тєрен,
а ти поміж терном — лілея.“

„Ти ж, князю мій славен, поміж парубоцтвом,
що яблуна в гаю зеленім, —

солodka для мене її прохолода
і яблука спілі для мене!“

й, упровадив мене мій любий
у світліченьки свої,
у дім весілля, любовців п'яних
і радости щасної.

Осипте ж квіттям нашу постелю,
подайте яблук нам, вина,
бо я коханням, його любією
солодко знеможена.

Простяг рукою лівою любий
під головоньку мою,
правою ж горне мене до серця,
милується вродою“.

— „Ой, не будить же любки моєї,
подруженьки славнії,
не прокидайте любого щастя,
не збавляйте сну її“.

26.9.90

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

Львівська державна
наукова бібліотека

№ 2974

илий голос плине із далині,
стелиться дзвіночком на цѣрини, —
понад кручі — звори,
мчиться через гори
князь любий мій.

Пробігає шпарко вершінами,
мов сугак одважний, нестриманий...
Ось вже збіг, як олінь,
зупинився в долі
в садку моім.

Станув ізнадвору за стінкою,
ходить, зазирає підвіконню,
дивиться крізь ґрати,
кличе мене з хати
князь любий мій“.

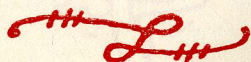

личе мій любий, вабить піснями:
— „Встань, моя любко, прокинься,
вийди, голубко, прилинь!
Вже проминула зимна негода,
дні одійшли зимовії,
вітряні дні дощові.

В шати барвисті вбралися ниви,
все розцвітає, ясніє,
з усіх усюдів пісні;
в нашому лузі, гаю зеленім,
горлиця кличе, воркує,
клик її чути в садку.

Вкрилися бростю вже смоковниці,
квітне лоза винограду,
пахом надиханий сад, —
любко солодка, пишна на вроду,
встань же і ти, пробудися,
вийди до мене, прийди!

Наче голубка в скельній щілині
схована ти, моя любко,
вийди ж до мене — молю!
Дай милуватись видом вродливим,
голос твій любий почути,
мову привабливих уст“.

овіть нам лисиці, малі лисинята,
бо нівечать, шкодять нам сад вони винний.
А сад виноград наш обсипався цвітом,
цвіте виноград наш — і милого й мій.

Я милого мого, йому я належу.
А любчик мій славен, що пишний, вродливий,
між криницею гуляє в городах цвітучих,
належить мені він — коханий він мій.

Покіль же сіяє день світлорум'яний
і довжаться тіні — прийди, мій хороший!
Будь борзий, як олінь на горах стрімчастих,
вернися до мене ти, любчику мій!"

з прóчинку ніччю я стала шукати
любкá біля себе на ложі моєму —
проте ж надаремне я кликала, звала
єдиного тóго, кого я люблю.

Схоплюся ж я хутко — і в город метнуся:
по темних провúлках, широких майдáнах
шукала даремне, ніде не знайшла я
єдиного того, кого я люблю.

Питала сторóжі, що місто обходить
і мурів вартує: чи ви не видали,
чи де не зустріли коханого мого,
єдиного того, кого я люблю.

Ой, лédві спитала, минулася з ними —
аж той коло мене, кого я шукала,
аж це ізнайшла я коханого мого,
єдиного того, кого я люблю.

Хопíлась його я і вже не пустила...
В дім неньки моєї любкá завела я,
до себе в світлицю коханого мого,
єдиного того, кого я люблю“.

сім живлóm і роздолу й нагір'я
заклинаю, дівчáтoнька, вас:
не будіте ви любки моєї,
нехай спить вона вволю собі!

Не будіть, не розбуркуйте любки,
нехай спить, поки схоче, вона,
не тривожте їй щастя яснóго,
не бентежте кохання її“.

то ж це, ой, що це — що у пустині
що на роздоллі в кúряві диму,
в кúреві сизім мірри й кадила,
пахощів ніжних з крамниць багатих?“

— „Це на роздоллі князевий табір,
князевий табір, наміт шовковий,
а вколо нього дружина князя,
дружина княжа славна й одважна.
Всі із мечами гартóваними,
зака́леними в огні та крові,
з мечами в боці про славу князя
та й про безпеку князевих ночей.

Це на роздоллі став князь наметом,
поклав наміт свій білий, шовковий,
а в цім наметі ложе багате,
князеве ложе з кедрів ливанських,
а в цьому ложі стовпці зо срібла,
стовпці зо срібла, золоті поручні,
золоті поручні і злоголави
і ще опони та й пурпурові...
Постіль же білу слали-стелили,
причепури́ли дівчата гожі,
з дівчат найкращі, вибрані князем.

Ой, ви, дівчата, доньки славетні,
ідіть, дівчата, і подивіться
на славен князя, гордее ладо,
гордее ладо в вінку весільнім,

в вінку ясному, що увінчала
ним його мати у день обручин,
у день весілля, радости князя,
радности князя і його щастя!“

Іей, яка ж ти, яка гарна і вродлива, пишна любко,
твої очі під серпанком — погляд ніжної голубки,
і волосся, буйні коси в тебе, мила, наче стадо,
кіз отара, що зіходить з верховини Галааду.
Твої зуби, красна любко, ніби вівці, що виходять
всі острижені, по парі, із купання в ясних водах, —
і при кожній з них двійнята, їх ягняток білих двоє,
недорідної ж немає поміж ними ні одної.
Твої ж губи, славна любко, наче стяжка пурпурова,
та й слова твої принадні і звабливі невимовно.
І рум'янцем білі лиця під серпанком квітнуть, ваблять,
мов гранати, що доспіли, половинки стиглих яблук.
Шия в тебе, наче вежа, башта князева про зброю,
де щитів багацько висить тих, що дужі та хоробрі.
Твої ж груди, пишна любко, мов близняток милих
[двійко,
мов двійнята в олениці, що пасуться серед квіття...
Поки ж день ще, заки вечір вже настане, моя мила,
Зійду я на гору мірри, на узгір'я, що в кадилі!
Яка ж гарна і вродлива та й прекрасна ти, кохана,
щасна вродою ясною, що без оґріху й догани!"

йди ж, любко, зо мною із гір,
з гір і нетрів, де кублиться звір,
з верховинних диких застумів
йди зо мною, любко щасная!

Моє серце ти, любко, взяла,
наскрізь серце мені пройняла
одним тільки ніжним поглядом
і намистом пишним, по́друго.

Твої груди, любощі п'яні
похмільніші за вино мені...
Та й уся ти, любко, в пахощах
що-найкращих між найкращими.

І солодкії в тебе уста,
ніби крижка з меду й молока...
І твій одяг пахне цвітами,
мов з Ливану подих вітряний!"

оя кохана — гай на Ливані
ввесь в обгороді, мов сад-город!
Жива криниця, що під печаттю,
вода погожа — моя любов.

У гаю тому спіють гранати
і досягає кипер і нард,
роскішним плодом, пишним достатком
дорідний дуже мій любий сад.

З пахом шафрану нард там зілявся
і з динамоном змішався нард,
алое й мірра пахнуть привабно
і всі найкращі пахощі там.

Грають джерела в саду-городі
і розливають сріблом струмки,
з верхів Ливану ринуть потоки,
піняться шумом, різприском хвиль.

Гей, ізнімися, прилинь же, вітре,
повій на гай мій, сад любий мій,
нехай він дише запахом квіття,
хай розіллються пахощі всі!“

рийди ж, мій коханий,
заходь, князю мій:
достатки солодкі
у саду твоїм!“

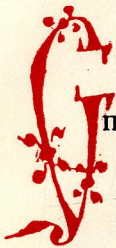
— „Оце ж і прийшов я
у любий мій сад,
моя ти, дружино,
кохана моя!“

І мірра для мене,
і пахощі всі,
і ласую хлібом
із медом твоїм,

і п'ю та й спиваю
і вина й меді,
впиваюся трунком
похмільним, п'янім...

Гей, любі й солодкі
достатки мої!
Смакуйте ж ви, друзі,
впивайтесь й ви!“

плю я, та серцю безсоння, й уже не заснути йому:
голос любків, сторожкому, невтишному серцю чутно.

В двері постукує любий, об визірку словом дзвенить:
— „Встань, моя подруго, любко, голубко моя, відчини!

В холоді ночі россою припала моя голова,
рясно волосся зрясили холодні краплини роси!“

Я ж роздяглася, лягла вже, як знов зодягатись мені,
білії ноги валяти, що звечора вимила їх?!

Він же в ущелину раптом, крізь визірку руку простяг,
лоно моє тим зворушив і груди мої схвилював.

Кинулась я відмикати — і капав олій запашний,
капала мірра пахуча на засувку з пальців моїх.

Стала йому відчиняти кедровії двері навстіж,
але любка не було вже, минувся у пільмі нічній.

Оле ж, чом серце завмерло, принишло було навісне,
чом не знялась я на голос, на стукіт любка до дверей?

В город метнулася миттю, та милого вже не знайшла,
кликати любого стала, та він не озвався мені.

Тільки ж сторожу зустріла, — зранили, побили мене,
здерли намітку із мене оті, що вартують вночі“.

к стрінете, друзки, коханого мого,
з'ясуєте йому,
скажіть — закликаю — що гину з кохання,
хворію з любі!"

— „Ой, хто ж він — твій любий, що понад всіх любих,
вродливо ясна?

І чим такий славен, що ти закликаєш
про нього так нас?"

— „Мій любий, дівчата, рум'яний і білий,
вродливий такий,

поміж тисячами, між любими всіми,
найкращий — це він!

Як золото щире, очищене злото
його голова,
і чорне, як ворон, витке, кучеряве
волосся його.

Ясні його очі та й погляди чисті,
немов голубі,
що молочнобілі посіли віночком
над плесом ясним.

І щоки у нього — грядки пишноцвітні,
пахучий цвітник,
і губи — лілеї, що міррою капле
їх цвіт запашний.

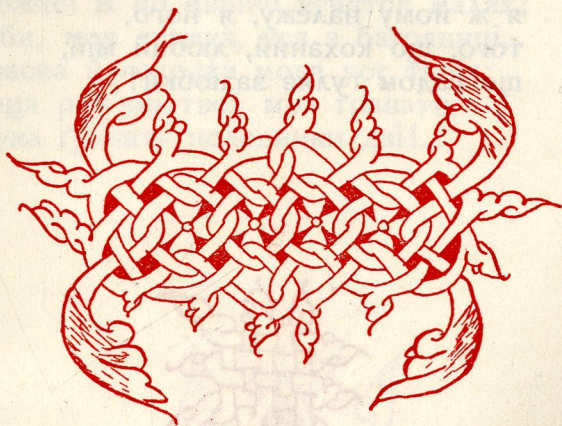
І руки — неначе із золота литі,
в перснях дорогих,

і груди, мов з кости слонової, білі,
сапфиром мигтять.

І нозі знялись, мов стовпи мармурові
з підстав золотих,
й величний він видом, мов гори Ливану,
мов кебри стрункі.

Уста ж солоденькі, та й ввесь він — кохання
і любові — він!

Оце ж мій коханий, мій любий, дівчата,
ось вам милий мій!“

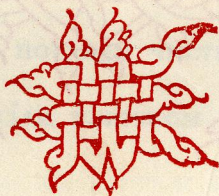

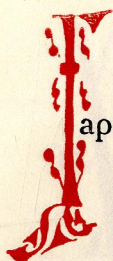

е ж твій милий дівся, любий твій,
ти найкраща любко із дівчат?
Ой, куди ж подався любий твій,
де його шукати, ізнайти?“

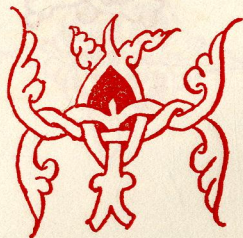
— „У саду своєму любий мій,
між пахучим крином в цвітнику,
ходить поміж квіттям любий мій,
цвіт лілей зриває запашний.

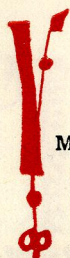
Він мені належить любий мій,
я ж йому належу, я його,
того, що коханий, любий мій,
що садом гуляє залюбки!“

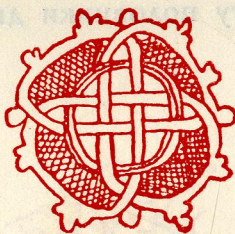

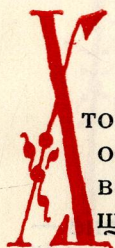
арна ж ти, ой гарна і вродлива, любко,
славутна красою, як гóроди пишні,
столиці могутні країни моєї!
Велична, мов військо готове до бою,
що в поле виходить під шум прапорів...
Не зори ж так, любко, не дивись на мене,
хвилюють бо очі, пáлить погляд твій!
Волосся ж у тебе, ніби стадо в горах,
стадо кіз, що сходить у долину з гір;
зуби ж твої, любко, мов овець отара,
що білі й дорідні з купелі виходять,
в кожної ж по двійко ягняток малих;
і губи, мов стяжка, уся з багряниці,
і красна́ й солодка мова уст твоїх;
і лиця рум'яні твої, мов гóранати,
яблука гóранату половинки дві!..."

моїх палатах там княгині сяють,
красою чарують бранки чужоземні
і цвіте багато вродливих дівчат, —
та вона голубка між ними єдина,
ластівонька, любка, кохана моя!
Ой, одна-єдина в матері своєї,
вибрана між всіми доньками її...
Дівчата вродливі її прославляють,
бранки та княгині й собі величають
і славлять кохану, обранку мою!"

то ж вона, хто ж це, що зійшла зорею,
осяйна, як місяць, і світла, мов сонце,
велична, мов військо готове до бою,
що в поле виходить під шум прапорів?“

— „Це зійшла я, любий, в орішину рано,
поглянути тільки: чи зелень у полі,
чи вже розвилася лоза винограду,
чи в саду-городі яблуні цвітуть?“

Там дознав ти, милий, кохання мого...
Якже ж, як збагнути звідки це для мене,
що до колесниці знатного в народі
моє серце зразу привелó мене?!

й, оглянься, Суламіто! — Свою пишну вроду
яви вічам нашим, донько великого роду!“

— „Звідки ж, що вам забаглося!? Бажання шалене —
що на гордий похід війська — дивитись на мене!“

— „Якже ж гоже виступаєш, плінеш непомітно
у виступцях злототканих, славна Суламіто!

Стегна в тебе повнокруглі, мов тее намисто,
що його мистецькі руки вирізьбили чисто, —

лоно в тебе, наче чаша виточена струнко,
повсякчас по вінця повна запашного трунку, —

тонкий стан твій, ніби крином вбраний стіг пшениці, —
твої ж груди, мов двійнята малі в олениці, —

шия в тебе, наче башта з слонової кости, —
твої ж очі, мов озера, ставки два гесбонські, —

ніс у тебе, мов ливанська та вежа-остриця,
що у сторону Дамаску знялась на гряницях, —

голова ж твоя, мов Кармил, — і твоє волосся,
що мов пурпур, подивляти й князеві прийшлося б!“

ка ж красна́ ти, любко,
яка хороша, гарна,
привабна і солодка
у роскошах кохання!

Твій стан, що горда пальма,
що дерево пальмове,
мов грона винограду
у тебе груди повні.

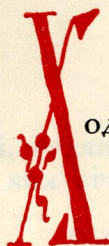
Ізйду ж я на пальму,
вхоплюсь за віття горде —
і будуть твої груди
мені, що винні грона.

Пахучий, що від яблук,
мені твій віддих буде,
й уста твої солодкі,
неначе вина любі!“

— „Течуть солодкі вина
для милого могого,
уста його солодять
знеможені любов'ю!

Я милому належу,
мені ж належить милий,
коханий мій, що серцем
до мого серця лине!“

оди ж, мій любий, разом зо мною,
зійдемо, злинем в доли зелені,
в поля квітчасті, в сади-городи, —
будемо жити в долинних селах!

Уранці вийдем в сад-виноградник,
будем дивитись, любий, з тобою,
чи виноград наш уже розвився,
чи зав'язались виннії грона?

Будем глядіти, чи розцвілі вже
яблуні в нашім саду гранатнім? —
Там серед квіття дознаєш, милий,
мого кохання, любі моєї...

Пахнуть заласно там мандраґори...
І в хаті нашій — овочі й віна,
давні та й нові плоді й достатки,
що я надбала про тебе, милий!"

В оли б ти, мій любий, був братіком рідним моїм,
що вкупі зо мною ссав неньчині груди, —
тоді б і на вулиці я цілувала тебе
й того не судили б, не гудили люди!

Коли б ти був братіком — я привелá би тебе
до нені моєї, до нашої хати!

Мене б ти навчав, я тебе напувала б вином,
пахучим питвóм з моїх яблук гранатних...”

іва́ рука в голо́воньки,
а правобо́ю пригортає
мене мили́й, мій хороши́й,
любчик мій коханий!"

— „Не будіть же, дівча́тонька,
подруже́ньки уродливі,
не триво́жте мене́ любки,
мило́ї моє́ї!“

Х

то

о ж це, що йде від пустині, уся світосяйна зіходить,
розкішшю сповнена йде сперта на свого любкá?“

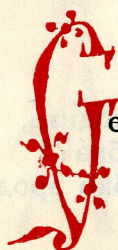
— „Під яблунями збудив я, поняв тебе, любко вродлива,
де породила тебе мати твоя у болях!“

— „Ой, поклади ж мене, любий, на серці своєму печаттю,
перснем на руку надінь! Сильна, як смерть, бо любов,
сильне, як смерть бо кохання і заздрість жорстока як пекло,
пóлум'ям дише страшним, спалює жаром вона.

Не погасити любови ні водам великим, ні рікам
злосупротивним усім не поглину́ти її!

Хочби давав хто всі статки, скарбі всі свої за кохання,
їх не прийняв би ніхто, згорда відкинено б їх!“

Гестриця мала в нас, братове,
Та й дуже дрібні в неї груди, —
що ж діятимем із сестрою,
як сватати вже її будуть?

Якщо вона мур — то зведемо,
здвигнімо на ній срібний терем!
Коли ж вона двері — то вкриймо
та й обкладім її кедром!

— „Я ж мур той і двері, братове,
і груди мої, наче вежі,
відко́ли в очах мого князя
любов ізнайшла я до себе!“

ав на горах князь мій виноградник
та й оддав в оренду виноград —
клявся срібних тисячу платити
за вино́збір кожен орендар.

Мій же виноградник таки в мене
і вино збираю я сама ж!
Буде тисяча для тебе, князю,
двісті ж срібних плáти сторожа́м!“

и, що в садах-огородах,
й друзі з тобою весь день,
зволь мені слухати, любко,
мови твоєї й пісень!“

— „Прудко ж біжи, мій коханий,
оленом юним прилинь,
що по узгір'ях стрімчастих
вітрові йде навздогін!“

ПРИМІТКИ й ДОВІДКИ

А л о е (теж: алоя, алоес, лат. Aloe) — східня рослина споріднена з агаваю з роду лілєєватих. Соку з листків її вживається в медицині і до виробу дороговісних пахощів.

Башта — гранчаста, або кругла вежа. Жидівські царі будували по містах башти й окремі будівлі про щити, списи й іншу зброю своєї прибічної сторожі й війська. Славні були золоті щити царів Давида й Соломона. Жиди ще й сьогодні, святкуючи заручини, печуть тістечка, звані „маленькими щитами Давидовими“.

Галаад — верховина на схід від Йордану („Галаад живе собі тихо за Йорданом“ — Кн. Суддів 6, 17.) багата на пахуче й лічнице зілля та й полонини для випасу овець і кіз.

Гранат, гранátове дерево (*Punica granatum*) — невеличке дерево з родини міртуватих. Росте в Азії й південній Європі. Цвіте яскочервоним цвітом й видає невеличкі темночервоні, соковиті овочі, подібні до яблук. Із соку його овочів готують особливе вино й охолоджуючий напйток гренадину й шербет. Гранатові яблука були в старині символом любови. Мотиву гранатових яблук вживали залюбки старинні жиди й перші християни в орнаментиці.

Дамаск (араб. Дімішк-Еш-Шам) старовинне сирійське місто, сьогодні столиця франц. Сирії, в півніжжі Антиливану. Згадують часто красу його й багатство старозавітні пророки в своїх віщуваннях.

Кадило — запашна живиця різних арабських і східньо-африканських рослин і чатинних дерев. Вживається для спалювання при церковних обрядах. Старозавітні жиди виробляли його із запашного коріння (стакте, гальбану й ін.), змішуючи і розтираючи його на порошок (Див. П. кн. Мойсея 30, 34—38). На Сході, приймаючи гостей і знатних осіб, запалюють кадило, вшановуючи тим їх і їх присутність.

Кармил — дослівно: гай, садок, городчик — урожайне верхогір'я над Середземним Морем, на захід від

Галилеї. Врожайність Кармилу-гори й багатство його рістні ввійшли були в приповідку й Пісня Пісень прирівнює до нього голову любки. На Кармилі багато печер, що в них у старині жили пустинники та втікачі.

Кедр (*Cedrus*) — дерево з родини ялицеватих. Ростає в Азії на Лівані, в Гімалаях, в горах півн. Африки й у нас у Карпатах. Кедрина незвичайно тривка, червоного коліру й гарно пахне. В старині була дуже дорожнім матеріалом й уживали її здебільша для будови святинь, царських палат і теремів (покриваючи тільки кедровими дошками стелю, стіни й двері) й виробу престолів, жертівників і статуй. З кедрини будували й Фенікійці свої славні кораблі. До Палестини спроваджували кедрину морем із Ливану. В писаннях пророків кедрів образом величі й маєстату, як теж і гордості.

Кипарис (*Cypressus*) — шишкувате дерево, що його деревно дуже тривке й пахне сильним бальзамічним запахом. Ростає на півдні Європи, в північній Африці й у Малій Азії. Кипарису, як і кедру, вживали при будові розкішних будівель.

Кипр (*Cyprus*) — дерево з білявими, пахучими цвітами, подібними до виноградних грон.

Крин (*Lilium candidum*) — лілея.

„Криниця, що під печаттю“ — зн. замкнена криниця, в старині бо звичайно привалювано колодязь або джерело тяжким каменем, а то й запечатувано, щоб вітер не заносив їх пилом чи піском. Джерело чи взагалі кринична чиста вода були й у старозавітніх символом любови (пор. „Пий воду з твоєї криниці, ту, що тече з власного колодязя... Нехай тобі благословенне буде джерело твоє — і втішайся другинею молодощів твоїх, мов ланею любовою, мов серною красною; її груди нехай впоюють тебе повсякчас, в любощах її кохайся заєдно“). Кн. Приповісток Соломонових 5, 15-19).

Ливан (теж Лібанон, Джебель Лібан, дослівно „біла гора“) — гори між Середземним Морем і верхів'ями Йордану. Доходять до 3212 м. висоти. Поділяються на два пасма: західне — Ливан, і східне — Антиліван, з верхів'ям Гермон або Сенир, що його згадується в Пісні Пісень (4, 8: „Зійди ж, любко, зо мною із гір і нетрів, де кублється звір“). З Гермону, покритого снігом, розкривається чудовий вид на море й дооколишні низи. Сніг, що нижче топиться, творить багато джерел і бистриць (Пісня Пісень 4, 15). Того ж розростається там буйно всяка рістня. Арабські поети співають про Ливан, що „на своїй голові носить він зиму, на плечах весну, у лоні осінь, літо ж у стіп його спочиває здовж Середземного Моря“. На Лівані ростуть кедри, кипариси, тополі, акації й дуби. В долинах доспіває виноград. І виводиться там багато звірини: олені, вовки, шакалі, медведі, рисі, льви й ін. Про Ливан згадують сливе всі книги Святого Письма.

Його пишну красу звеличують і псалми і писання про-
років, найкраще ж може Пісня Пісень.

Мандрагора (Mandragora) — зелеста рослина із родини пальмуватих. Визначається широким листям і лі-
куватим цвітот. Звуть її теж (зогляду на її корінь) Аль-
равне. Вона дуже отруйна рослина. Ділає усыпляюще.
Яблучка її пахнуть приємно, проте ж солодкавого запаху
їх не можна довго видержати. Старинні вірили в любовну
й запліднюючу силу мандрагори.

Миро — олієць заправлений міррою й іншими
пахощами. Його вживають у церкві для миропомазання.
Спосіб готування мира подає II. книга Мойсея (в склад
його входили найдорожчі пахощі й коріння: мірра, цина-
мон, калмус, кассія й ін., див. там же 30, 23—33). Це був
святий олієць, якого світським не можна було ні ви-
робляти, ні вживати. В Пісні Пісень вживається ця назва для
мірри, але ймовірно теж і в дослівному значенні, бо ж
царя (у нас „князь“) помазувано миром.

Мірра (теж мирра, або мировець запашний, лат.
Balsamodendron myrrha) — невеличке дерево, що дає за-
пахну живицю — миро, вл. мірру. Вживається тієї живиці
й сьогодні в медицині і для виробу пахощів.

Нард (Nardus) — дерево, що з нього витискають
дуже пахучий олієць.

Пальма — південне дерево, помітне високим, зви-
чайно нерозгалуженим стовпуватим пнем, закінченим на
верху китицею великого пірнатога листя. Росте й у Па-
лестині. П'ятикнижжя називає Єрихон „пальмовим горо-
дом“ (V. кн. Мойсея 34, 3).

Печать („Ой, поклади ж мене, милий, на серці
своєму печаттю“) у виді печатного персня завішували
і носили старинні жиди теж на шнурку на шиї (зн. на
серці).

Пурпура — кармазин, фіолетово-червона барва,
ознака царської влади в старовині.

Сапфир (теж сапфір) — дорогоцінний синій камінь
відміна корунда, сірого й дуже твердого мінералу.

„Смуглява ж я... наче килими княжі, мов кеда-
рськї шатра“ — в ориг.: „смуглява я... наче шатра кеда-
рські (Кедар — арабське плем'я, кочівники, що їх шатра
були спалені й темні від сонця), мов завіси Соломона“
(в царських палатах були темнобурі завіси).

„Ставки два гесбонськї“ — в ориг.: „Твої очі, як
ставки в Гесбоні (теж Гесвоні), що при вратах багатьох
доньок“. Гесбон — місто на схід від гирла Йордану, славне
своїми ставами. „Ворота багатьох доньок“ — здається
поетична назва Гесбону.

„Столиці могутні країни моєї“ — Єрусалим (Єрушалаїм — головне місто Палестини, осідок старозавітного храму і столиця юдейських царів) і Тирса (перша столиця царства племен Ізраїля, пізніше столицею стала Самарія).

Суламита — ім'я, чи пак прозвання любки в Пісні Пісень, створене мабуть на зразок імени Соломон.

Цинамон — цинамонове або корицеве дерево споріднене з лавром. Ростає на островах південносхідної Азії. З його кори т. зв. кориці добувають пахучу живицю.

Шафран (*Crocus*) — рослина із синім лілеєватим цвітом. З її насіння виробляють пахучий етеричний олієць.

1р. 44к.
(1986)

РЛ

2974

ПІЕНЯ ПІСЕНЬ

ПЕРЕСПІВАВ
БОГДАН КРАВЦІВ

